

нення. Так, у цій статті визначено, що дисципліна полягає в дотриманні порядку і правил, установлених також і наказами начальників органів внутрішніх справ, що видаються у межах їх повноважень. Вважаємо, що дисципліна полягає у виконанні наказів начальників, але тільки тих, що не суперечать чинному законодавству та підзаконним нормативно-правовим актам. Отже ч.1 Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ необхідно доповнити такими словами «і не суперечить чинному законодавству та підзаконним нормативно-правовим актам.»

Обов'язки осіб рядового і начальницького складу щодо дотримання службової дисципліни передбачені ст.7 Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ. Більш того, обов'язки працівників органів внутрішніх справ щодо дотримання дисципліни передбачено в Етичному кодексі працівника органів внутрішніх справ України.

Таким чином, до умов забезпечення дисципліни в органах внутрішніх необхідно віднести: виховання у осіб рядового і начальницького складу високих моральних і ділових якостей, свідомого ставлення до виконання службових обов'язків; вироблення високого професіоналізму; забезпечення додержання законності і статутного порядку; повсякденну вимогливість начальників до підлеглих, контроль та нагляд за їх службово-трудовою діяльністю; постійну турботу про них, виявлення поваги до їх особистої гідності; забезпеченням гласності та об'єктивності під час проведення оцінки результатів службової діяльності; забезпеченням соціальної справедливості та високого рівня соціально-правового захисту; вміле соціалізації і правильне застосування засобів заохочення, переконання та примусу.

Список літератури:

1. Ануфрієв М. І. Вищий заклад освіти МВС України: науково-практичний посібник / Ануфрієв М.І., Бандурка О.М., Ярмиш О.П. — Х.: Ун-т внутр. справ, 1999. — 369с.
2. Повний глумачний словник Української мови в 4 томах. / укл. Ярошенко В.В., Сліпучко О.М. — К.: Аконіт, 1998. — Т. 1. — 910 с.
3. Крушельницька О.В. Управління персоналом: Навчальний посібник. / Крушельницька О.В., Мельничук Д.П. — К., «Кондор», 2003. — 296 с.
4. Шкатулла В. И. Кадровая политика в современных условиях / Шкатулла В. И. - Ч. 3. // Библиотека журнала «Кадры». — 1995. — № 47. — С. 14-19.
5. Манохин В. М. Государственная дисциплина в народном хозяйстве / Манохин В. М. — М.: Юрид. лит., 1970. — 218с.
6. Осовська Г. В. Управління трудовими ресурсами: Навч. посібник / Осовська Г. В., Крушельницька О. В. — Житомир: ЖГП, 2000. — 304 с.
7. Горницкий А.А. Государственная дисциплина / Горницкий А.А. — К.: Политиздат, 1989. — 132с.
8. Ануфрієв М. І. Управлінські шляхи зміцнення дисципліни в органах внутрішніх справ (соціолого-правові аспекти): дис... канд. юр. наук: 12.00.07 / Ануфрієв Микола Іванович. — Харків, 1998. — 171 с.
9. Симорот З. К. Применение законодательства, регулирующего дисциплину труда рабочих и служащих / Симорот З. К., Мацюк А. Р., Монастырский Е. П., Данченко Н. И. — К.: Наукова думка, 1980. — 242с.

10. Пятков А. В. Укрепление трудовой дисциплины (правовые вопросы) / Пятков А. В. — М.: Наука, 1979. — 168 с.
11. Гавриленко Д. А. Дисциплина в советском государственном аппарате и организационно-правовые средства её обеспечения / Гавриленко Д. А. — Минск: Наука и техника, 1979. — 152с.
12. Ямпольская Ц. А. Административно-правовые вопросы управления государственной дисциплины / Ямпольская Ц. А., Шорина Е. В. — М.: Изд-во МГУ, 1995. — 184 с.
13. Советское административное право / под ред. В. М. Манохина. — М.: Юрид. лит., 1977. — 514с.
14. Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України: Закон України від 22.02.2006 р., № 3460-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 29. — Ст. 245.

Чернецький О.Л. Умовля забезпечення дисципліни в органах внутрішніх дел. — Стаття.

Характеризується словарне и научное толкования термина «дисциплина»; определяются виды дисциплины и дисциплинарных отношений, а также условия обеспечения дисциплины в органах внутренних дел.

Ключевые слова: дисциплина, органы внутренних дел.

Chernetsky O. L. Conditions of maintenance of discipline in law-enforcement bodies. — Article.

Characterized dictionary and scientific interpretations of term «discipline»; determined types of discipline and disciplinary relations, and also terms of providing disciplines are in organs internal affairs.

Keywords: discipline, law-enforcement bodies.

УДК 349.2

Амелічева Л.П.,

канд. юрид. наук,

Донецький державний університет

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРАВА ПРАЦІВНИКА НА БЕЗПЕКУ ПРАЦІ

У статті висвітлюються деякі семантичні тотожності, взаємозв'язаності правових категорій, близьких за змістом із поняттям «безпека праці», відповідно до правил термінологічної уніфікації в юридичній техніці. Проведено дослідження багатфакторних та комплексних категорій, у склад яких входить означене поняття.

Ключові слова: лексика трудового права, семантична тотожність понять, безпека праці, термінологія права працівника на безпеку праці.

Реформування трудового законодавства в Україні, у тому числі, в сфері права працівника на безпеку праці, триває вже майже два десятиріччя. Вважаємо, що за цей час важливими кроками реформування у вказаній сфері можна зазначити: по-перше, прийняття 14.10.1992 Закону України «Про охорону праці», першого в нашій державі комплексного акту з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на рівні закону; по-друге, закріплення у Конституції України від 28.06.1996 права кожного на безпечні і здорові умови праці та визнання життя, здоров'я і безпеки людини найвищими соціальними цінностями для нашого суспільства і держави; по-третє, прийняття 21.11.2002 нової редакції Закону України «Про охорону праці», норми якого наближають його до міжнародних стандартів і стандартів Європейського Союзу в сфері безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Визначене реформування триває і нині. Україна ставить за мету в найближчі роки ратифікувати Конвенцію МОП № 155 «Про безпеку й гігієну праці і виробниче середовище» 1981 р. В її короткостроковій плані входить прийняття законодавчого акту у сфері забезпечення права працюючого на безпеку праці, що максимально буде наближений до директиви 89/391/ЄС «Про здійснення заходів щодо поліпшення безпеки та охорони здоров'я найманих працівників під час праці» [1] та ін. До того ж багато очікувань на нові позитивні зміни у зазначеній сфері права також покладається на прийняття проекту Трудового кодексу України, багаторічна підготовка якого триває. Адже, чинний Кодекс законів про працю України розроблений більше сорока років тому. Впродовж всього часу дії він багато разів доповнювався й змінювався, що призвело до порушення сталого логічного зв'язку між трудово-правовими категоріями. Крім того, зміни, що вже відбулися в інших галузях законодавства привели до порушення міжгалузевої єдності термінології. Як наслідок, непоодинокі випадки, коли у науковому вжитку, зокрема, у трудовому праві, для визначення одного й того ж предмету, явища або суб'єкта використовуються різні слова й словосполучення. Зазначене стосується й поняття «безпека праці», яке, на нашу думку, можна розглядати в аспекті права працівника на безпеку праці.

Семантичній тотожності, взаємопов'язаності правових категорій, близьких за змістом із поняттям «безпека праці», розробці нових багатofакторних та комплексних категорій, у склад яких входить і зазначене поняття, присвячені наукові праці таких учених-юристів, як О. Заржицький, Т. Слєпченко, В. Шарков та ін. Однак, зауважимо, що правова наука сьогодні не приділяє достатньої уваги дослідженню лексико-семантичних особливостей термінології права працівника на безпеку праці, що, в свою чергу, призводить до термінологічної плутанини лексики трудового права у зазначеній сфері.

Метою даної статті є виявлення деяких лексико-семантичних особливостей термінології права працівника на безпеку праці, характеристика багатозначних термінів та термінів з невизначеною семантикою, близьких за змістом із безпекою праці. Мета дослідження конкретизується у завданнях, що базуються на термінологічному принципі дослідження й полягають в: а) застосуванні спе-

ціальних методів пізнання (формально-логічного, порівняльно-правового) у процесі виявлення та вивчення вказаних особливостей і термінів; б) формулюванні на підставі виявленого власних наукових висновків.

У контексті даного дослідження, вважаємо необхідним виявити та вивчити різні наукові підходи в сучасній спеціальній юридичній літературі щодо визначення деяких правових понять, які за змістом близькі або майже тотожні (концептуально) з визначенням поняття «безпека праці». Це такі поняття, як: «безпека роботи (послуги)», «виробнича безпека», «безпека трудової діяльності», «безпека і охорона праці», «екологічна безпека та безпека праці (а виробництва)», «охорона праці», «екологічна безпека (природно-техногенна безпека)» й ін. Зазначене дозволить у подальших дослідженнях зробити якісну й ґрунтовну різницю лексики права працівника на безпеку праці, замінити багатозначні слова, слова з невизначеною семантикою на сучасні й більш точні терміни, які однозначно визначають зміст поняття у зазначеній сфері права.

Отже, одне з цих понять — «безпека роботи (послуги)», що зустрічається у російській енциклопедичній літературі, на перший погляд, здається наближеним за словосполученням до поняття «безпека праці» у зв'язку з тим, що слова «праця» й «робота (послуга)» близькі за змістом [2, С. 32]. Під безпекою роботи (послуги) розуміється властивість роботи (послуги), яка забезпечує безпеку її процесу [3, С. 47]. Вважаємо, що зазначений підхід до визначення безпеки роботи (послуги) не досить вдалий, адже це визначення не містить ознак, притаманних досліджуваному поняттю, а значить не характеризує в повній мірі його зміст.

Більшким за значенням із поняттям «безпека праці» є інше поняття «виробнича безпека», досліджене російським вченим В.Є. Шарковим. Автор характеризує виробничу безпеку як систему заходів, норм, правил у сфері створення й забезпечення здорових і безпечних умов праці працівника у процесі його роботи, служби, трудової діяльності [4, С. 111].

На нашу думку, використання автором у назві поняття «виробнича безпека» терміну «виробничий» у його традиційному розумінні як «пов'язаний із випуском продукції» є небажаним з метою запобігання виникнення законодавчих колізій у майбутніх нормативно-правових актах, що стосуються безпеки праці працівників й безпеки виробництва продукції. (Зауважимо, що традиційне розуміння терміну «виробничий» впливає із перших статей Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2000 № 1775-III [5] та Федерального Закону «Про основи охорони праці в Російській Федерації» від 17.07.1999 № 181-ФЗ [6].

Виходячи із семантичної тотожності понять «безпека праці» і «безпека трудової діяльності», на нашу думку, слід вивчити науковий підхід С.В. Кряжева щодо визначення правового поняття «безпека трудової діяльності». Він розуміє під цим поняттям утворення, що має норми, спрямовані як на охорону життя і здоров'я працюючих на виробництві, так і на забезпечення безпеки трудової діяльності у широкому розумінні, включаючи безпеку осіб, що не приймають участі у трудовому процесі [7]. Автор пропонує «безпеку трудової діяльності» розглядати як елемент правового поняття комплексного характеру «охорона

праці», яке визначається через три складові — «охорона праці — охорона життя і здоров'я — безпека трудової діяльності».

Відразу зауважимо, що таке визначення має еколого-правову спрямованість і є нетрадиційним підходом щодо понятійного апарату трудового права. Беручи до уваги пову тенденцію розвитку законодавства України, Росії й інших держав — екологізацію майже усіх галузей права [8, С. 49-59; 9], включаючи трудове право [10, С. 224], такий «змішаний підхід» є доцільним. Однак, на нашу думку, він не дозволить методологічно чітко провести розмежування між істотно різними за змістом зазначеними юридичними категоріями, які становлять сутність правового поняття комплексного характеру «охорона праці», що ускладнить подальшу розробку дієвого механізму правового регулювання правовідносин щодо забезпечення безпеки й охорони праці працівників, екологічної безпеки населення.

Зауважимо інший «змішаний» підхід Т. Слєпченко до поняття «безпека праці» також еколого-правової спрямованості. Вона пропонує запровадити в науковий вжиток комплексне поняття «екологічна безпека та безпека праці на виробництві» [11], яке характеризують такі чинники, як захищеність працівника на робочому місці від шкідливого впливу безпосереднього джерела, що створює екологічну небезпеку; дотримання норм гранично допустимих викидів в атмосферу, що сприяє безпечному екологічному стану довкілля на виробництві й ін.

У даному контексті слід звернути увагу й на думку О.С. Заржицького про існування складної багатофакторної категорії «екологічна безпека і безпека праці» та її важливу роль у системі правового механізму національної безпеки [12].

Відразу зазначимо, що, з одного боку, тривізізність й багатозначність запропонованих вказаними вченими термінів суперечить правилам термінологічної уніфікації в юридичній техніці [13, С. 552-554] й буде гальмувати їх подальше запровадження у науковий вжиток й нормотворчість. (Попрі дискусійність цього питання, варто зауважити, що й європейські вчені також застосовують, так звані «змішані», інтегральні підходи стосовно поняття «безпека праці». Як вважає В. Звард, за інтегральними підходами у правовій науці деяких країн Європи продукуються такі комплексні поняття як «безпека праці й охорона здоров'я», «безпека праці й санітарія» [14] тощо. Так, прихильниками зазначених інтегральних підходів, що безпосередньо пов'язані з поняттям «безпека праці», у Німеччині є Р. Шведес, Н. Палауд [15] й ін., у Швеції — Б. Ремєус, Б. Кеєберг [16] й ін.)

З іншого боку необхідно зауважити, що викладені вище наукові підходи О. Заржицького, В. Краєєва, Т. Слєпченко відіграють, на нашу думку, позитивну роль у сприйнятті сучасного поняття «безпека праці» в умовах запровадження екологічно небезпечних технологій, підвищують його правове значення у суспільстві, сприяють детальному вивченню взаємопов'язаності понять «безпека праці» й «екологічна безпека (природно-техногенна безпека)» у пізнавальному аспекті дослідження.

Так, В. Шарков вважає, з чим погоджується й автор статті, що причинами техногенних аварій і катастроф у більшості випадків є порушення відповідних норм з безпеки і охорони праці. До того ж викликає інтерес його висновок, що

службове (виробниче) приміщення, завод, фабрика, офіс, робоче місце — це свого роду «екологічний» дім працівника [17, С. 111].

Не менш значною у контексті цього дослідження є наукова точка зору І. Кисельова, який вказує на взаємопов'язаність впливу виробничого середовища і навколишнього природного середовища, як важливих елементів безпеки праці й екологічної безпеки. Так, ним зазначалося, що важливим фактором, який впливає на виробниче середовище, стає загальна екологічна ситуація, особливо у промислово розвинутих країнах [18].

Не меншій інтерес з цього питання викликає позиція Г.І. Балюк про те, що екологічна безпека як найважливіша складова національної безпеки вилетає в особисту безпеку людини [19]. Підтримуючи цю позицію, слід зазначити, що в особисту безпеку людини за логікою включається й безпека працюючої людини в процесі праці, що, у свою чергу, дозволяє зробити висновок про існування тісного зв'язку між поняттям «безпека праці» й «екологічна безпека». Важливою є й інша думка Г.І. Балюк, що стосується питань безпеки праці і розв'язання проблеми забезпечення радіоекологічної безпеки, як складової екологічної безпеки, у сфері використання ядерної енергії. Вона підкреслює, що в галузі ядерної енергетики, важлива роль відводиться саме персоналу ядерних об'єктів і установок, адже неналежне або недобросовісне виконання персоналом на зазначених об'єктах своїх обов'язків щодо безпечного ведення робіт може бути причиною катастрофи, аварії, спричинити забруднення довкілля, завдати йому шкоду, а інколи незворотну шкоду [20].

У контексті цього дослідження важливим залишається питання про схожість визначень понять «безпека праці» й «охорона праці». На наш погляд, коли в сучасних умовах науковці-правознавці, вчені інших галузей науки, фахівці-практики застосовують замість поняття «безпека праці» поняття «охорона праці» і, навпаки [21, 22], — це не зовсім вірна позиція, адже ці поняття хоча і взаємопов'язані, однак самостійні за своїм змістом і характером.

Обґрунтуємо зазначене, порівнюючи зміст загальноприйнятих дефініцій цих понять. Порівняємо визначення поняття «безпека праці», вивітлене в юридичній енциклопедичній літературі вченими-правознавцями Ю.В. Баранюк, Н.М. Хуторян, з дефініцією поняття «охорона праці», передбаченою ст. 1 Закону України «Про охорону праці»:

— безпека праці — це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних заходів, спрямованих на створення безпечних для здоров'я працівників умов праці [23, С. 211];

— охорона праці — це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я й працездатності людини в процесі праці [24].

Як бачимо, вказані поняття визначаються через системи схожих заходів, однак цілі спрямування цих заходів відрізняються. Адже, в дефініції безпеки праці зазначається, що система заходів спрямована на створення («створювати (create)» — «робити існуючим») [25, С. 169]) безпечних для здоров'я працівників умов праці, а у визначенні охорони праці система заходів спрямована на збере-

ження («зберігати (keep; conserver)» означає «не дати пропасти, зникнути») здоров'я й працездатності людини в процесі праці [25, С. 171]. (Слід зауважити, що вчений-правознавець у галузі трудового права О.І. Цетін також вказував мету охорони праці як збереження працездатності та здоров'я працюючої людини як вище благо для неї особисто й для суспільства [26]). До того ж зовсім не рівнозначні за змістом у наведених визначеннях і об'єкти, на які спрямовані ці заходи («безпеці і здоров'ю умови праці» та «здоров'я і працездатність людини»).

Слід зауважити, що позиції вчених Ю.В. Баранюк, Н.М. Хуторян, які запропонували правову дефініцію безпеки праці, та В.І. Прокопенко, що визначає це поняття одним із головних елементів ціннісної основи трудового права (галузевим принципом безпеки праці) [27, С. 52], — дозволяють зробити висновок про самостійність вказаного поняття у науково-правовій площині.

У контексті цього дослідження також викликає інтерес думка вченого-юриста С.А. Голошцапова про те, що для поняття «охорона праці» характерно проведення заходів, що запобігають у процесі праці або у зв'язку з нею травматизму й захворюваності (професійної або загальної, яка викликана умовами праці) [28, С. 174]. Він не зазначає, що для цього поняття характерні й інші заходи, які провадяться під час прояву професійного ризику (аварії, катастрофи й ін.), а також у процесі ліквідації його наслідків, які вже, зрозуміло, не можуть вважатися запобіжними заходами. На нашу думку, ці заходи мають безпосереднє відношення до характеристики поняття «безпека праці», а ніж «охорона праці».

Необхідність чіткого розмежування понять «безпека праці» і «охорона праці» висловлює і вчений у галузі технічних наук Ф.С. Клебанов. Він також зауважує, що ці поняття різняться між собою за метою призначення. Так, мета безпеки праці, на його думку, полягає у зменшенні частоти (ризiku) здійснення небезпечних подій, де кількісними орієнтирами виступають припустимі і недопустимі частоти (ризиків). Метою ж охорони праці є зменшення вірогідності небезпечних ситуацій, що здатні трансформуватися у небезпечну подію [29, С. 36].

Таким чином, ґрунтуючись на вищезазначених позиціях вчених, можна зробити висновок, що існування самостійних і взаємопов'язаних категорій у правовій науці, зокрема, у трудовому праві, — «безпека праці» й «охорона праці», які відрізняються одне від одного метою призначення, у залежності від цього певним комплексом заходів, об'єктом спрямування цих заходів й ін. Логічно стверджувати на підставі вищевикладеного, що поняття «безпека праці» не може бути тотожним із поняттям «охорона праці». Вважаємо, що терміни цих понять не бажано використовувати одне замість іншого як в спеціальній юридичній літературі, так і при розробці законодавства в сфері безпеки, гігієни праці і виробничого середовища.

Все вищевикладене дозволяє зробити наступні висновки.

Проведене дослідження дозволило вивчити різні наукові підходи в сучасній спеціальній юридичній літературі щодо визначень інших правових понять, які за змістом близькі або майже тотожні (концептуально) з визначенням поняття «безпека праці». Це такі поняття, як: «безпека роботи (послуги)», «виробнича безпека», «безпека трудової діяльності», «безпека і охорона праці», «екологічна

безпека та безпека праці на виробництві», «охорона праці», «екологічна безпека (природно-техногенна безпека)» й ін.

У даній роботі виявлені деякі лексико-семантичні особливості термінології права працівника на безпеку праці.

1. Сучасними вченими неодноразово запроваджуються в науковий вжиток різні комплексні терміни певних правових конструкцій, у склад яких входить і поняття «безпека праці» (або тотожне з ним поняття), які мають еколого-правову спрямованість і є нетрадиційним підходом щодо формування понятійного апарату трудового права. Беручи до уваги нову тенденцію розвитку законодавства України — екологізацію майже усіх галузей права, включаючи трудове право, такий «змішаний підхід», з одного боку, є доцільним і новачним. Однак, з іншого боку, вважаємо, що громіздкість й багатозначність таких термінів суперечить правилам термінологічної уніфікації в юридичній техніці й буде гальмувати їх подальше запровадження у науковий вжиток й нормотворчість.

2. У даній роботі також виявлене неодноразове отождолення в спеціальній юридичній літературі понять «безпека праці» і «охорона праці». На нашу думку, така позиція не є цілком вірною, адже ці поняття хоча і взаємопов'язані, однак самостійні за своїм змістом і характером. У роботі вперше було детально вивчене співвідношення цих понять, яке дозволить у подальших дослідженнях уникати безвідставного отождолення їх термінів та позитивно вплинути на ступінь культури законотворчості у сфері права працівника на безпеку праці.

Література:

1. Визначені чіткі орієнтири // Охорона праці. — 2000. — № 8. — С. 14.
2. Душова О.М. Угоди про працю за трудовим законодавством України: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: 12.00.05 // Київський нац. ун-тет імені Тараса Шевченка. — К. — 2003. — 167 с.
3. Юридическая энциклопедия / Под. ред. М.Ю. Тихомирова. — М. — 1997. — 526 с.
4. Шарков В.С. Доклад на научно — практической конференции «Юридическая безопасность человека в России. Угрозы и вызовы в сфере юриспруденции» // Государство и право. — М.: Издательство «Наука», 2002. — № 5. — С. 111—112.
5. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01.06. 2000 р. № 1775-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 36. — Ст. 299.
6. Об основах охраны труда в Российской Федерации: Федеральный Закон от 17 июля 1999 року № 181-ФЗ // Трудовое законодательство РФ. — 1999. — № 12. — Ст. 1390.
7. Кряжев Е.В. Правовые аспекты охраны труда в Российской Федерации: состояние и перспективы: автореф. дис. на соискание науч. степени кан. юр. наук: 12.00.05 // Санкт-Петербургский гос. ун-т. — С.-Петербург. — 1997. — 22 с.
8. Андрейцев В.І. Політика. Інновації. Приватизація. Екологічна безпека. Право. (Проблеми оптимізації і екологізації законодавства України). — К.: УЕАН, 1996. — 22 с.

9. Лукьянова Е. Г. Основные тенденции развития российского права в условиях глобализации // Государство и право. — 2004. — № 7. — С. 84–89.
10. Киселев И. Я. Сравнительное и международное трудовое право. — М.: «Дело», 1999. — 728 с.
11. Слєпченко Т. Організаційно — правові питання забезпечення екологічної безпеки на виробництві // Право України. — 2002. — № 5. — С. 68–72.
12. Заржицький О. С. Екологічна безпека та безпека праці у системі правового механізму національної безпеки // Право України. — 1999. — № 9. — С. 66–67.
13. Скакун О. Ф. Теория государства и права: учеб. / Под ред. О. Ф. Скакун. — Х.: Консум, 2000. — 704 с.
14. Завад В. Европейская законодательная деятельность в области безопасности и гигиены труда. — 1996. [Электронный ресурс]: / http://cis.cotspb.ru/osh_in_europe/
15. Шведес Р., Паланд Н. Охрана труда и здоровье в Германии. — Бонн. — 1991. [Электронный ресурс]: / http://cis.cotspb.ru/osh_in_europe/Gerni/
16. Лобанов Д. Шведські моделі // Інформаційний бюлетень з охорони праці. — 2001. — № 2. — С. 27–28.
17. Шарков В. С. Доклад на научно — практической конференции «Юридическая безопасность человека в России. Угрозы и вызовы в сфере юриспруденции» // Государство и право. — М.: Издательство «Наука», 2002. — № 5. — С. 111–112.
18. Киселев И. Я. Сравнительное и международное трудовое право. — М.: «Дело», 1999. — 728 с.
19. Балюк П. І. Правові аспекти забезпечення ядерної та радіаційної (радіоекологічної) безпеки в Україні: Монографія. — К.: Впюл, 1997. — 196 с.
20. Балюк П. І. Деякі проблеми удосконалення юридичної відповідальності у сфері використання ядерної енергії та забезпечення радіоекологічної безпеки // Вісник Київського нац-го ун-ту імені Тараса Шевченка. — 2000. — № 37. — С. 31–32.
21. Басаков М. І. Охрана труда (безопасность жизнедеятельности в условиях производства): уч.-прак. пос. — М.: Изд. центр «МарТ», 2003. — 400 с.
22. Яремко З. Людина завжди ризикує. Основи безпеки життєдіяльності та їх викладання у вищих закладах освіти // Охорона праці. — 1999. — № 10. — С. 13–15.
23. Юридична енциклопедія / Під ред. Ю. С. Шемшученка. — К.: Вид-во «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1998. — Т. 1. — 672 с.
24. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 49. — Ст. 668.
25. Краткий толковый словарь русского языка / Под ред. В. В. Розановой. — М.: Издательство «Русский язык», 1978. — 227 с.
26. Иванов С. А., Киселев И. Я., Лавиниц Р. З., Орловский Ю. П., Пятаков А. В., Ценин А. И. Трудовое право и научно-технический прогресс / Под ред. Иванова С. А. — М.: Издательство «Наука», 1974. — 563 с.

27. Прокопенко В. І. Трудове право України: підруч. — Х.: Фірма Консул, 2000. — 480 с.
28. Голошанов С. А. Правовые вопросы охраны труда в СССР. — М.: Юрид. лит., 1982. — 200 с.
29. Клебанов Ф. С. О современной концепции безопасности // Безопасность труда в промышленности. — 2002. — № 6. — С. 33–38.

Амеличева Л. П. Лексико-семантические особенности терминологии права работника на безопасность труда. — Статья.

В статье освещаются некоторые семантические тождественности, взаимосвязи правовых категорий, близких по содержанию с понятием «безопасность труда», в соответствии с правилами терминологической унификации в юридической технике. Проведено исследование многофакторных и комплексных категорий, в состав которых входит указанное понятие.

Ключевые слова: лексика трудового права, семантическая тождественность, понятий, безопасность труда, терминология права работника на безопасность труда.

Amelicheva L. P. Lexical and semantic features of terminology of worker's right on safety of labour. — Article.

Some semantic an identity, intercommunication of legal categories, near on maintenance with a concept «safety of labour» light up in accordance with the rules of terminology standardization in a legal technique in the article. Multivariable and complex categories which include the terms mentioned above are also investigated.

Key words: vocabulary of labour right, semantic identity of concepts, safety of labour, terminology of worker's right on safety of labour.

УДК 349.222

Арсеньєва О. С.

к. ю. н., доц. каф. права права Східноукраїнській національний університет імені Володимира Даля

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У КОЛЕКТИВНО-ДОГОВІРНМУ РЕГУЛЮВАННІ ПРАЦІ ЯК ОСНОВА НАЛАГОДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РІВНОВАГИ В УКРАЇНІ

У статті проведено аналіз сучасних наукових поглядів, відповідних нормативно-правових актів щодо визначення ролі держави у колективно-договірному регулюванні праці. Визначено, що найбільш ефективним для регулювання трудових правовідносин є поєднання централізованого і децентралізованого методів регулювання. Зроблено висновок, що розвиток соціального партнерства у державі на основі моделі трипартизму є не тільки історично обумовленим, а й необхідним, оскільки однією з головних функцій держави є